

Ekologisk odling i praktiken

Av Gunilla L-Larsson, SFO

För att få del av erfarenheterna från en odlare som både odlar konventionell och ekologisk raps har Frötidningen besökt Bo Christiansson på Hushållningssällskapets gård Sandby gård på Österlen i Skåne. För 5 år sedan köpte hushållningssällskapet gården Hillshög, som gränsar intill Sandby gård, för att bedriva ekologisk odling på en egen fastighet. Arealen på Hillshög är 29 ha. I år tog man sin fjärde skörd och hela gården är nu omlagd till ekologisk odling, med en åttaårig växtföljd. Vi har i denna artikel valt att inrikta oss på odlingen av oljevaxter och vitklöver.

Gården drivs kreaturslöst och näringstillförseln sker via gödsel från slaktkycklingar och nöttfyt. Fånggrödor används i de flesta grödor. Det går dock inte att ha insädd av fånggröda varje år i en ekologisk växtföljd utan det måste vara utrymme att göra en ordentlig bearbetning minst en gång i växtföljden, påpekar Bo, annars kan rotråsen snart nog bli ett mycket svårhanterligt problem.

Bo har under dessa år fått god erfarenhet av vad ekologisk odling innebär och genom att han ansvarar för driften på både Sandby gård och Hillshög kan han även

göra ekonomiska jämförelser mellan de olika driftsformerna.

Stora avkastningsskillnader mellan åren

På Hillshög har man skördat höstraps under två år 1997 och 1998. Avkastningsnivåerna var ganska olika mellan åren och avvek markant från den konventionella odlingen på Sandby gård. 1997 skördades 32 dt/ha (9% vh) av eko-raps och 27 dt/ha av konventionellt odlad raps. Hur kan detta komma sig? Jo, i den konventionella rapsen (sorten Oxident) blev det kraftiga svampangrepp medan den ekologiska var sorten Express, ett tunt bestånd och svampangreppen uteblev.

1998 var förhållandena de motsatta. Båda odlingarna var sorten Capitol och den ekologiska rapsen avkastade 21,8 dt/ha medan den konventionella gav 40,3 dt/ha. Kanske mera förväntad skillnad. Den låga avkastningen på eko-rapsen förklarar Bo med att grödan fått för dålig kvävetillgång. Förfrukten var, eller snarare skulle vara, baljväxtrik vall. Tyvärr blev klöverandelen alltför låg och det var mest gräs i fånggrödan. Följden blev att grödan led av kvävebrist redan på hösten. Bo är noga med att påpeka vikten av att ha en bra förfrukt till höstrapsen för att ge en god kvävetillgång på hösten så att rapsen "kommer igång" och kan få en kraftig utveckling.

Raps med stort radavstånd

Själva odlingstekniken som använts för den ekologiska rapsen är 5 kg utsädesmängd som sätts ut på 48 cm radavstånd med konventionell sårmaskin. För att hålla

Bo Christiansson konstaterar att årets insädd av vitklöver ser bra ut.

ogråsen stängen är radhackningen A o O. Den måste prioriteras framför andra göromål på hösten är Bo noga med att poängtera. Två hackningar på hösten är nödvändigt. Den sista hackningen blir också en lätt kupning kring plantorna.

På våren hackas rapsen igen. Denna hackning är mera en

luckring kring plantan än en ogräs-bekämpning. De ogräs som eventuellt har övervintrat är för stora för att en hackning ska ha effekt på dem och de ogräs som hackningen har effekt på är så små att de skulle grödan konkurrera bort ändå. En luckring på våren har dock ett stort värde för grödans tillväxt och därför en viktig insats.

Efter vårens hackning sås en fånggröda bestående av 2 kg rödklöver/ha in i rapsen. Sådden görs med en gödningssnurra.

Insektsproblematiken

Hur är det då med insekterna som kan ställa till problem i rapsen? Det finns mycket bra och väl fungerande rapsjordloppsprognos och den får man följa. Skulle denna förutspå riklig förekomst av rapsjordloppor ska man avstå från att så höstraps det året. Rapsbaggarna har Bo inte haft några problem med eftersom det överhuvudtaget är liten förekomst av baggar i detta område.

Ingen höstsådd efter raps

Efter rapsen har Bo valt att inte höstså spannmål. Detta för att få en möjlighet att klara spillplantorna efter rapsen. Eftersom rapsen inte fått nämnvärt med kväve är det inte någon större risk att något näringsläckage ska uppstå. Det finns helt enkelt inte mycket som kan "rinna bort". Det är bättre att värså fältet nästa år efter en ordentlig jordbearbetning, är Bo's erfarenhet.

Lönsam odling

Ekonomi i odlingen har varit god båda åren. Till och med bättre än den konventionella rapsen. Trots

kostnad för tre hackningar är det nästan 1000 kronor högre TB II för ekologisk raps jämfört med konventionell.

Vi kommer tyvärr inte att odla raps på Hillshög fler år säger Bo. Detta beror inte på ekonomin i odlingen utan på att det inte får plats i växtföljden. Vi har sockerbetor två gånger under de åtta årens växtföljd och då passar inte rapsen in. Men, var det inte för detta skulle jag definitivt fortsatt med höstraps, speciellt med dagens prisnivå på 5 kronor.

Utsädesodling av vitklöver

Som alla läsare redan förstätt är det sockerbetorna som är stommen i odlingen på Hillshög. Men Bo har även haft en utsädesodling av vitklöver. Detta är den första odlingen av ekologisk vitklöver som vi har i landet och vallen har skördats första gången i år.

Frövallen såddes in våren 1998 i korn. Ogräsharvning är som bekant ett absolut måste i ekologisk odling och första gången "blindharvar" Bo redan en vecka efter sådd. Därefter ogräsharvas 2-3 gånger när kornet har 2-3 blad. Först härefter görs insådden av vitklöver med en utsädesmängd på 3 kg/ha och med varannan bill.

Kampen mot ogräsen

Eftersom det inte är möjligt att göra någon ytterligare ogräsbekämpning i vallen provades som ett experiment att flamma med gasol i odlingen vid jultid. Tidpunkten som valdes motsvarar den då en Reglonebehandling skulle gjorts i en konventionell odling. Olika mängder gasol pröva-

des, från 100 till 500 kg/ha. Efteråt kan vi konstatera att detta inte haft någon effekt alls på ogräset.

Att putsa vitklöver för att få en jämnare blomning är en relativt vanlig åtgärd i konventionell odling av vitklöver. Bo valde att putsa ner vallen relativt hårt i slutet av maj för att få ogräseffekt genom att klippa av ogräsplantorna. Detta skulle man nog kunna göra ännu senare utan risk för skördesänkning konstaterar Bo så här i efterhand. Trots dessa åtgärder fanns det en del ogräs kvar i odlingen av framförallt baldersbrå och näva.

Det är lika viktigt att ha en ogräsfri vall vid ekologisk odling som vid konventionell. Det är exakt samma certifieringsregler som gäller för att få frövaran godkänd som utsäde, oavsett i vilket odlingsystem den odlats fram.

Hög fröavkastning

Inför skörd stränglades vitklöver den 2 augusti med rotorslätter och låg på sträng tills fredagen den 6/8. Just då hade vi ett strålände högsommarväder och tröskningen gick mycket bra. Vattenhalten vid skörd var 11%. Avkastningen blev hög och en orensad råvara på 835 kg/ha har vägts in. Nu gäller det bara att klara plomberingskraven också, avslutar en glad Bo Christiansson. ■

Växtföljd på Hillshög

Sockerbetor
Värsåd
Vitklöver
Sockerbetor
Värsåd (utan fånggröda)
Ärter
Höstvete
Åkerböna